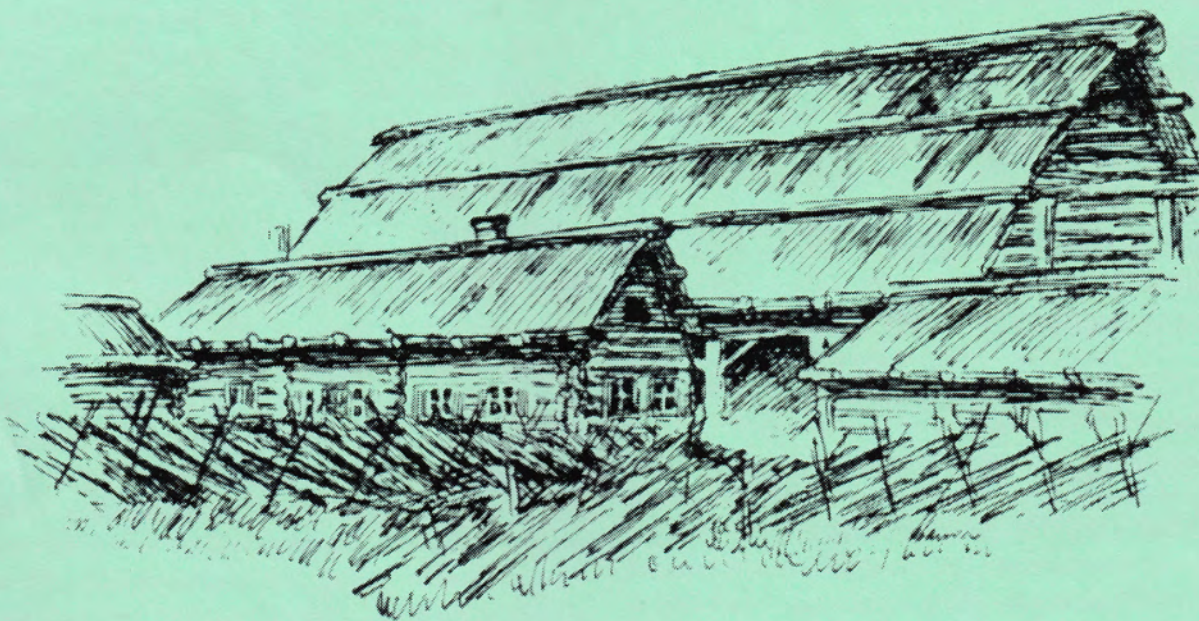

Paavolaiset

*Paavolaisten sukuseura ry:n jäsenlehti
numero 28*

Maaliskuu 2002

Paavolaiset 28/2002

Sisällys

Lehden sisältö

		Sivu
Tänä kesänä tapaamme Pyynikillä	Pentti Paavolainen	3
Paavolaisten kantatilan vaiheet Vuottaalla	Lauri Paavilainen	5
Suurkultalan viimeinen isäntä	Petra "Saka" Paavolainen	10
Lauri Paavilainen 22.7.1927 - 25.5.2001	Maija, Helena ja Kaarina	13
Kultahäät	Toimitus	17
Runoja	Pirkko Paavolainen	18
Lapset ja TV-mainonta	Petra "Saka" Paavolainen	20
Lauran ja Kimmon häärünü	Mikko-Pekka Paavolainen	24
Poikani, odotamme laivaa	Paula Koskimäki	26
Sihteerin palsta	Eeva Sundberg	28
Krypton ratkaisu	Anneli Ilonen	30
Johtokunnan jäsenten yhteystiedot	Toimitus	31
Kutsu sukukokoukseen	Toimitus	32
Elämysmatkat Erijoelle	Toimitus	34
Pekka Johanneksenpojan sukutaulu	Pentti Kopperi	36

Paavolaiset

Paavolaisten Sukuseura ry:n jäsenlehti numero 28/2002

Toimitus

Päätoimittaja Pentti Paavolainen
Toimitus Annikki Paavolainen
Petra "Saka" Paavolainen

Muut toimituksen osoitteet löydät
johtokunnan yhteystiedoista s.31

Toimitussihteeri: Paula Koskimäki
Runeberginkatu 29 A 18
00100 Helsinki
Puh. (09) 694 2926
pkoskim@welho.com

ISSN 1457-9316
Painopaikka Tampereen Yolipistopaino Oy

Kansi Paavolaisten kantatalo
Vuottaalla 1850-luvulla
Hinta 10 €

Pentti Paavolainen

Tänä kesänä tapaamme Pyynikillä

Paavolaisten sukkokokus vietetään kesällä 2002 päivän päälle Pietarin eli Pekan päivänä lauantaina 29.6. Kokoonnumme Tampereen Pyynikille Varalan urheiluopistoon, käymme kesäteatterissa ja saunomme rantasaunassa

Toivottavasti mahdollisimman moni pääsee osallistumaan, ilmoittautumistiedot ovat tuonnempana lehdessä. Erityisen hauskaa on nähdä myös sellaisia nuoria perheitä, joiden on ollut tähän asti vaikea järjestää osallistumistaan. Sukulaisuuden, kaukaisinkin, merkitys on sitä suurempi, mitä paremmin tunnemme toisemme.

Nuoret nyky-paavolaiset elävät jo aivan muuta elämää kuin isovanhemmat, samassa Suomessa kuin kaikki ei-paavolaisetkin. Ammatit ja elämäntilanteet vaihtelevat, mutta niinhän on kaikilla. Nykyisen yhteiskunnan sosiaaliset ja työelämän kautta syntyvät identiteetit voivat olla paljon tärkeämpiä kuin vanha suku. Aina emme edes tiedä, ketkä meistä työskentelevät samoilla aloilla, ketkä sukulaiset voivat yllättäen muodostaa uusia verkostoja. Ja ainahan vertaamme elämäkokemuksia. Sukulaiset eri puolella Suomea täysin eri ammateissa voivat olla myös avartavia tuttavuuksia. Tällaista tuntumaa on mm osallistuminen johtokunnan työhön tarjonnut.

Suhteet lähimpiin perhesukulaisiin voivat olla helppoja tai vaikeita, mutta niinhän on kaikilla. Tiedämme, miten jokainen on voinut kokea perheissä tulevana paremmin tai huonommin kohdeksi kuin sisarensa tai veljensä. Asema perheessä on osa ihmisen kohtaloa. Joku sisarusparvi on voinut joutua kohtuuttomasti vaikeampaan asemaan kuin läheisimmätkin serkut. Läheisyyden tunteisiin voi sekoittua myös kateuden ja selvittämättömien asioiden painoa.

Jossain elämänvaiheessa voi voimakkaasti haluta irrottaa itseään perheestä tai perinteestä, varsinkin jos sitä on ollut tarjolla. Jos tietoa menneestä on ollut vähän, voi sukuyhteisön löytäminen olla rikastava kokemus. Identiteettiimme kuuluu parhaimmillaan

palasten loksautaminen paikoilleen ja kokemus eheydestä.

Paavolaisten sukuseuran jäsenyys ja automaattinen kuulumus siihen on määritelty melko kapeaksi (tytärtien lapset ovat mukana automaattisesti, mutta halusta myös muutkin), kuten usein on todettu. Miespuolisen sukunimen mukainen identiteetti ei nykymaailmassa ole itsestäänselvyys ja kuten sukuseuran puheenjohtaja edellisessä lehdessä totesi, olemme kaikki jäseniä ihmisten verkostoissa, joiden kiintopisteitä on yhtä paljon kuin kakkosella potensseja.

Koska sukupuolemmme on keskeinen osa identiteettiämme, on vanha ajatus mielekkäästä rajaamisesta sittenkin hyvä: äiti-tytär-sukulinja muodostaa biologiaan kytkeytyneen identiteetin, siinä missä isä-paikalinjat tekevät sitä miehille. Lehdessämme olisi todella kiinnostavaa lukea myös kuvauksia Paavolaisiin läheisesti 1900-luvulla liittyneistä nais-johtoista sukulinjoista, esimerkkeinä vaikka Kääpien tytärskarjan tyttärien tyttäret.

Megalomaaniset sukharrastajat saavat sitkeydellä aikaan eri periaatteilla laadittuja valtavia katalogeja ihmisistä, joissa on helposti lähes puolet jonkin maakunnan väestä. Näin saadaan tietysti sukututkimukseen ”työn sankareita”, jäsenmääriä ja julkaisujen painoksia laajoiksi. Voidaan kuitenkin kysyä, millaista identiteettiä liian suuri kattavuus tuottaa.

Karjalaisilla suvuilla identiteetin voimakkuus voi olla keskimääräistä suurempi maakunnan menetyksen takia. Ainakin meillä tänään keski-ikäisillä, jotka emme ole kuin matkailleet Kannaksella, elää vielä tietoisuus (iso)vanhempiemme kivusta - ilmeni se sitten puhu-

mattomuutena tai maanisena takertumisena muistojen ylläpitoon ja/tai järjestöaktiivisuutena. Tai sitten lämminhenkisenä suurimuotoisena sukuloimisena, mikä Paavolaistenkin sukuseurassa antoi ihmisten tapaamisille syvää merkitystä. Elettiin vielä 1950-luvulla kaikenlaisen sukulaisavun ja lähiverkoston aikaa.

Mutta kotiseutunsa menettäneitä on muitakin. Koko asutustiloitettu Suomi koki maaltamuuton ja sen haavat voivat olla yhtäläisiä: maaseudulta lähiöihin tai Ruotsiin uusia elämäntapoja etsimään ja keksimään. Karjalaisissa suvuissa tai perhekunnissa näitä ”pakkolähtöjä” voi siis olla jo kahdessa sukupolvessa - niistäkin on aika puhua.

Puhuminen ja tunteiden käsittely, ihmisläheisyys ja sukulaissiteet ovat sittenkin karjalaisen identiteetin vahvuutta. - Vaikkei myö enää osattaiskaa iha oikial viisii haastaa.

Paavolaiset -lehden toimitus

Lehden toimituskunnassa on tapahtunut pieniä vaihdoksia. Kiitämme lämpimästi Anneli Ilostta, joka esimerkillisellä karjalaisnaisen tarmolla, uteliaisuudella ja sitkeydellä perehtyi tietokonepohjaiseen julkaisemiseen ja hoiti vuosina 1998- 2001 ansiokkaasti numerot 23-27 huolellisena ja aktiivisena toimitussihteerinä, joka useammin kuin kerran patisteli päätoimittajaa hoitamaan velvollisuuksiaan. Hänen kaltaisensa ihmiset ovat jokaisen järjestön tuki ja turva. Täytyy vain toivoa, että Annelin esimerkillinen sitkeys ja suhde työhön eivät jäisi vain vanhemman sukupolven kruunuksi: ettei vaivoista piittaamaton omistautuminen olisi katoavaa kansanperinnettä, vaan alati uusiutuva luonnonvara.

* * *

Paula Jaakontytär Koskimäki (T492) on ystävällisesti ottanut toimitussihteerin tehtävät hoitaakseen. Paulan ensimmäinen aktiivikauti sukuseuran toiminnassa sijoitui 1980-luvulle, jolloin hän asui ja opiskeli Tampereella. Hän on gradussaan ja lisen-siaatintyössään käsitellyt Olavi Paavolais-

ta, Synkän yksinpuhelun vastaanottoa ja Kolmannen valtakunnan vieraana -kirjan kerrontaa. Paula on toiminut jo ennen erilaisia koulutus suunnittelijan töitä sanoma- ja aikakauslehtityössä. Hän toimii lehden postilaatikkona, jolle juttuja voi lähettää suoraan tai ehdottaa haastateltavia ja jutunaiheita. Paulaa kiinnostavat erityisesti suvun nykyisen jäsenistön elämänpäiirit ja ammatit ja vaikkapa työelämään tai perheen pyörittämiseen liittyvät yleiset kysymykset.

Saka (Petra) Pekantytär Paavolainen on myös lupautunut vakituiseksi jäseneksi toimituskuntaan. Hän kirjoitti jo viime kerralla Kannaksen matkasta sekä esittelee tässä numerossa omaa graduaan. Hänen Johannes-vaarinsa on aikanaan ollut suvun aktiivi ja esimies, joten hauskaa, että jotkut perinteet siirtyvät näin helposti.

Annikki Laurintytär ja Pentti Jaakonpoika huolehtivat edelleen suvun historiaharrastuksista ja siitä, että perimätietoa kootaan, kartutetaan ja julkaistaan lehdessä. Sen numeroista on jo muodostunut vähitellen huomattava Paavolais-tiedon kirjasto, jota voi hyvin hyödyntää niiden hakemistojen avulla, jotka julkaisiin numeroissa 26 ja 27. Lehden on edelleenkin tarkoitus ilmestyä noin 1½ kertaa vuodessa.

Hyvää alkanutta vuotta!

PYYNIKIN KESÄTEATTERI: Vain muutaman huijarin tähden

Lauri Paavolainen

PAAVOLAISTEN KANTATILAN VAIHEET VUOTTAALLA

Lauri Paavilaisen tutkimustyö Vuottaan kylästä kertoo jaetun isännyyden ja jaetun kantatilan ajoista.

Lauri Paavilainen (T 645/T46) osallistui Kivennapa-säätiön toimittaman Kivennapa kylästä kylään kirjan toimitustyöhönsynnyinkylänsä Vuottaan osalta 1980-luvun loppulla. Hänen innostuksensa ja kyvykkyytensä vanhojen maa-kirja- ja kartta-aineistojen analysoijana tuotti lähes satasivuisen monisteen, jossa seurataan Vuottaan kylän asutuksen leviämistä, talojen jakautumista sekä perhesuhteita. Väestön pohjana oli noin kymmenkunta suku- ja perhekuntaa, jotka sekä avioituivat keskenään, että saivat täydennystä naapuripitäjistä.

Toisaalla lehdessä on muistokirjoitus monipuolisesti aktiivisesta Laurista, mutta toimikoon myös tämä kannustavana esimerkkinä siitä, miten sitkeä jahuoleellinen harrastus tuottaa merkittäviä tuloksia.

Ystävällisesti Lauri Paavilainen antoi aineistoaan käytettäväksi, kun viimeksi kävimme sukukokousmatkalla Kannaksella 1999. Hän antoi luvan myös julkaista aineistoa lehdessämme. Tähän on Pentti Paavolainen (T134) toimittanut aineistosta, ne osat, jotka koskevat erityisesti Paavolaisten sukua. [Tiivistykset on merkitty hakasulkeissa, ja Paavolaisten sukutaulun numerot, sekä muut selventävät tiedot sulkeissa, muuten seurataan Lauri Paavilaisen tekstiä. Maarekisterin tilusnumeron jälkeinen @ merkki viittaa Kivennapa kylästä kylään -kirjankartassa s.235 esiintyvään asumuksen numeroon.]

Keitä he olivat

Kirkonkirjojen mukaan Vuottaalla asuivat 1730- ja 1740-luvuilla talolliset Yrjö Tuittu, Mikko Matinp. ja

Yrjö Mikonp. Lampainen, Nuutti ja Johannes Lempi-nen, Antti ja Lauri Suutari sekä Yrjö Kuisma perheineen. [Pikkuvihan jälkeen 1750-luvulla maanviljelystä pyrittiin suosimaan verohelpotusten muodossa.] Monet käyttivät autiotiloille suotua verovapautta hyväkseen ja muuttivat tilalta toiselle aina vapaavuosien päätyttyä. 1700-luvun puolivälissä Vuottaalle muuttivat

asumaan Lauri Heikinp. Hutri, Yrjö ja Johannes Sipinen, Tuomas Ristonp. Kuortti ja Matti Kähönen. - - 1754 kylän asukasluku oli 25 miespuolista ja 30 naispuolista eli yhteensä 55 henkilöä. Koko Kivennavan väkiluku oli yhteensä 2498 henkilöä.

1700-luvun loppupuolella Vuottaalle muuttaneita ovat Matti Pietarinp. Paavolainen, Martti Elianp. Kopra, Eskel Juhananp. Telkkinen, Matti Matinp. Kouhia, Kalle Mikonp. Paavilainen ja Antti Jaakonp. Savolainen.

Paavolaiset tilojen isäntinä

Paavolaisten suku asutti 1930-luvulla eniten taloja Vuottaalla. Sen kantaisä Matti Pietarinpoika Paavolainen (T2) tuli Kaukolampiälästä Yrjö Mikonpoika Tuitun ja Tuomas Ristop. Kuortin yhdessä viljelemälle tilalle yhtiömieheksi [29-vuotiaana] v. 1761. Yrjö Tuittu oli kuollut v 1755 ja Tuomas Kuortti v 1760. Lesket tarvitsivat tilan hoidossa miehistä tukea ja ottivat Matti Paavolaisen yhtiömieheksensä. Vuonna 1763 Matti hankki tilan omistukseensa Yrjö Tuitun leskeltä Margareeta Juhahant. Maljaselta ja Tuomas Kuortin leskeltä Beata Antintyttäreltä. Margareeta kuoli tilalla v 1767 ja Beata muutti Muolaaseen.

Matti Paavolaisen kuoltua v. 1782 tilan pitoa jatkoivat hänen poikansa Johannes (1756-1799; T3), Heikki (1767-1840; T5) ja Matti (1770-1804; T6). Näistä Johannes kuoli jo 1799 ja Matti v 1804, joten uuden sukupolven oli astuttava isännän saappaisiin. [Yksi pojista, Jaakko, T4, muutti perheineen Kekrolaan n

Tiikkiluosa, korkealla keskellä kylänmäkeä oleva lammikko, Elvin ja Vihtorin talon pihapiirissä

1804.]

Heikin rinnalle tuli 1810-luvulla Johanneksen poika Matti (1784-1863; T7) mieheksi vartuttuaan. Matti Matinpojan ainoa eloon jäänyt poika Niilo /Niklas (1803-1875; T11) oli vasta vuoden ikäinen isänsä kuollessa.

[Hänen äitinsä,] Matin leski Katri Moisander otti puusniekaksi ja talon [jaettua] isännöyttyä hoitamaan itseään 10 vuotta nuoremman Antti Jaakonp. Hiiren Riihisyjärjestä. Katri kuoli v. 1808 ja Niilo joutui vieraiden hoiviin vajaan 5 vuoden ikäisenä poikasena Antti Hiiren avioituessa vielä kahdesti. Antti Hiiri kuoli v. 1822, ja Niilo sai nyt isänsä perinnön haltuunsa ja [serkun ja sedän kanssa jaetun] talon isännöyden 18 vuotiaana.

Heikki Matinp. Paavolainen kuoli v. 1840 [73-vuotiaana], ja hänen paikkansa peri poika Aatami (1804-1862; T10). 1800-luvun loppupuolelle siirryttäessä tarvittiin taas uusia isäntiä, sillä Aatami kuoli v. 1862 [58-vuotiaana] ja [hänen serkkunsa] Matti Johanneksenpoika (T6) v. 1863 [79-vuotiaana].

Aatamin paikan isäntänä joutui täyttämään hänen poikansa Antti (1845-1916; T18) vasta 17-vuotiaana, sillä häntä ennen syntyneet veljensä olivat kuolleet jo lapsena.

Matin seuraaja isäntänä oli jo kokeneempi, sillä Matti

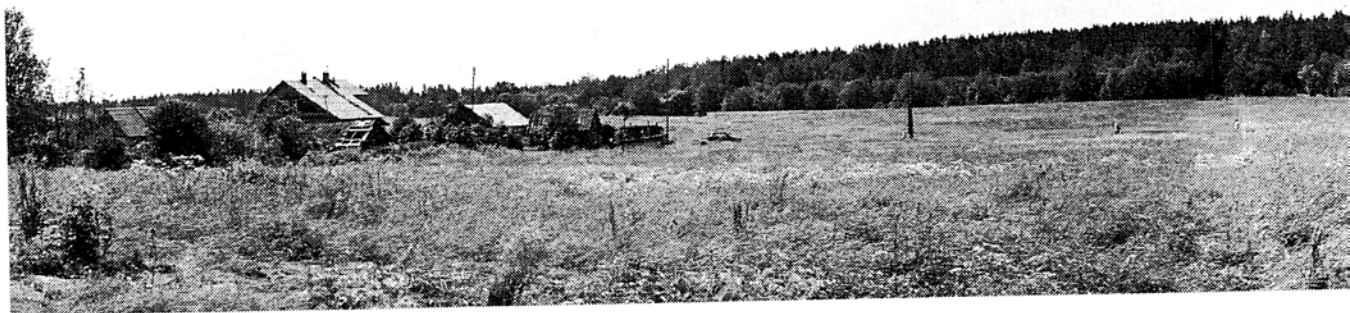
oli luovuttanut talon [osuutensa] ennen kuolemaansa vanhimmalle pojalleen Paavolle /Paul/ (1804-1857; T12), joka kuitenkin kuoli jo ennen isäänsä [53-vuotiaana].

Heikin (T5) pojista Johannes (1792-1865; T9) oli muuttanut Tirttulaan maanviljelijäksi. Hänen vanhin poikansa Antti (1814-1867; T16) jatkoi isänsä työtä Tirttulassa. Antista polveutuivat ne viisi Paavolaisten veljestä (Heikki, Tuomas, Pietari, Antti, ja Aatami), jotka harjoittivat menestyksellä kauppaa Kivennavalla 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa.

Johanneksen lapset syntyivät [vielä] Vuottaalla, ja näistä Matti (1820-1899; T17) jäikin kotikyläänsä ilmeisesti isänsä perimää tilaosuutta viljelemään. Vielä Matin poikakin Johannes (1857-1894; T35) toimi maanviljelijänä ja kauppiana Vuottaalla, mutta kun hänellä ei ollut miespuolista perijää, joutui tila Johanneksen sisaren Annan kautta Kekrolasta muuttaneille Suokkaille. [Tässä yhteydessä (siis 1894) alkuperäisen kantatilan talo joutui pois Paavolaisilta.] (RN:o 3:1; @ 32)

Nikulaisii

Niilo Matinp. Paavolaisella (T11) oli viisi aikuista poikaa. Niistä Tuomas (T19) meni Pietariin ja Mikko (T22) Kuokkalaan. Matti (T21) meni kotivävyksi Tahvo Paavilaiselle Vuottaalle, kuten tuonnempana

*Vihtori P:n
perheen talon
pihapiiri
"Eskeliläisiä"*

*Kantatila 3:n vanha
päärakennus sijainnut
kuvassa näkyvien talojen takana.
Niiden takana "Nikulaisten" maat*

*Auto ja kävelijä
peltotiellä, jota pitkin
kulki Paavolaisten
maiden pohjoisraja*

kerrotaan. Johannes (T20) ja Sakari (T23) saivat jakaa [osuutensa] kotitila[sta] isänsä kuoltua 1875. Sakarilla ei ollut lapsia ja hän myi tila[osuute]nsa Tuomas Mikonp. Lempiselle ja muutti asumaan Patrikille (?) (RN:o 3:4. @ 15), missä hän kuoli v. 1931.

Johannes [Niilonp.] (T20) hoiti tilaansa Vuottaalla kuolemaansa asti v. 1919. Hänen poikansa Matti (T41) (RN:o 3:14. @ 30) ja Johannes (T42) (RN:o 3:15. @ 31) jakoivat tilan ja viljelivät maita vielä 1930-luvulla.

Hiekkamäen tilalle (Tahvo Paavilaisen) kotivävyksi mennyt Matti (T21) Niilonp. Paavolainen kuoli v. 1914. Hänen tilansa jaettiin lasten kesken kuuteen osaan v. 1936 päättyneellä jakotoimituksella. (RN:o 2:3 ositukset. @ 4, 5, 6, 7 ja 8) [Heitä nimitettiin ”tahvolaisiksi”.]

Vuottaan Pirtullaisii

Antti Aataminp. Paavolainen (1845-1916; T18) kuoli v. 1916 [71-vuotiaana]. Hänen [hankkimansa] Suur-

kultala -nimisen tilansa (RN:o 5:1; @ 28) jakoivat pojista Aatami ja Johannes (T38). Veljeksistä Matti (T36), Mikko (T37) ja Antti (T39) olivat muuttaneet Viipuriin [uusiin ammatteihin.] Aatami pysyi poikamiehenä ja hänen [osansa] tilasta osti veli Johannes. Aatami kuoli v. 1933. Johannes kuoli v. 1935, mutta hänen perikuntansa asui tilalla alueluovutukseen asti. [Siellä myös järjestettiin Paavolaisten ensimmäinen sukkokokous.]

Eskilläisii

Paavo (Pauli) Matinp. Paavolaisen (T12) tilan jakoivat [1857 jälkeen] hänen poikansa Eskel (1833-1903; T24) (RN:o 3:2) ja Heikki (1841-189X; T25) (RN:o 3:3).

Eskelin tila oli kylän keskellä Tiikkiluosan äärellä. Eskel kuoli v. 1903 [70-vuotiaana], minkä jälkeen hänen tilansa jaettiin poikien Juhon, Tuomaan ja Mikon kesken. Tuomas pysyi naimattomana, ja hänen tilansa (RN:o 3:10) periytyi puoliksi veli Juholle (T45) (RN:o 3:9 & 3:12) ja toinen puoli veli Mikon (T44)

Suur-Kultala, jossa asui
”Pirtullaisii” ja ensimmäi-
nen sukkokokous pidettiin

Bussi
Siiranmäelle
lähtevän
tien haarassa

Tien toisella-
puolella
asui
”Heikkiläisii”

Kivennavan-Valkjärven tie

pojalle Mikolle (T66) (RN:o 3:12).

Mikko Eskelinp. Paavolainen (1870-1919; T44) kuoli v. 1919. Hänen aikuistuneista pojistaan Matti (1891-1912; T65) oli työssä Systerbäckin kivääritehtaassa ja kuoli punatautiin. [Hän oli Jaalan kauppiaan Eino Paavolaisen (T85) isä, ks sukulehti 23/1998.] Pietari (T?) muutti taas Amerikkaan ja kuoli siellä nuorena. Mikko (T66) ryhtyi kauppiaaksi pitäen kauppaa mm. Johanneksessa, Terijoella ja Kouvolassa. [Olisiko nykyään vielä Terijoella näkyvä kaupan kyltti "M.Paavolainen" olla juuri tämä Mikko, arvelee/ky-syy toim.]

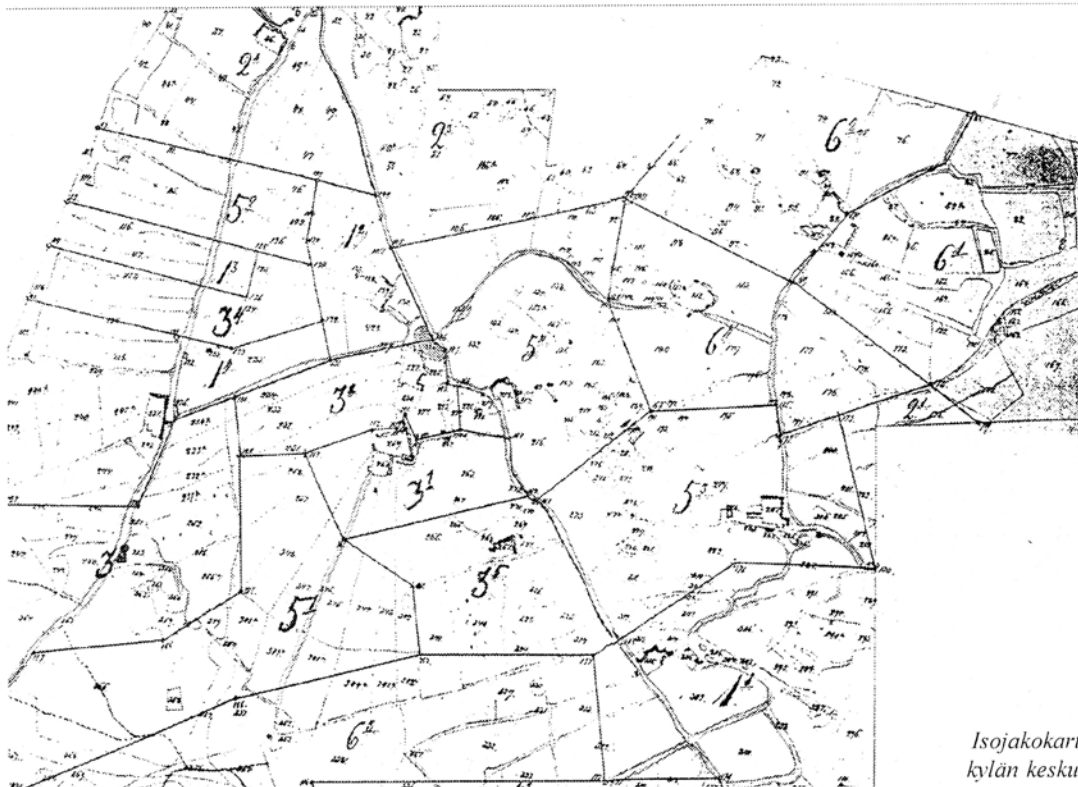
Nuorin veljeksistä Johannes Edvard (1911- ; T108) Mikko Eskelinpojan toisesta avioliitosta asui Vuottaalla talvisotaan asti (RN:o 3:12; @ 27). [Hän elää vielä Valkeakoskella ja on suvun vanhin miespuolinen Paavolaisen nimeä kantava jäsen.]

Juho /Johannes/ Eskilinp. Paavolainen kuoli v. 1934 (1878-1934; T45) (RN:o 3:9 & 3:13; @ 34). Hänen vanhin poikansa Vihtori (T67) otti tilan haltuunsa toimien samalla rajavartijana. Vihtori kaatui talvisodassa, Summan taisteluissa. Perhe asui tilalla kesään 1944 saakka. [Suvun esimies Rauno Vihtorinpoika on muistellut perheensä vaiheita 24/1999 ja 25/2000].

Heikkiläisiä

Heikki Paulinp. Paavolaisen (T25) tilan Raudun maantien varressa jakoivat pojat Johannes (1872-1943; T46), Matti ja Yrjö (1888-1960; T47). Johannes luovutti myöhemmin osuutensa vävyllleen Tuomas Korpalle. Matti oli vanhapoika ja asui veljensä Yrjön taloudessa. Matti kuoli v. 1941 Pälkäneellä, ja Yrjö hoiti maita vielä jatkosodan ajan.

Paavolaisten suku levisi Vuottaalta moniin muihinkin kyliin Kivennavalla, kuten Kekrolaan, Tirttulaan, Kirkonkylään, Raivolaan, Pihlasiin, Joutselkään, Polviselkään ja Terijoelle. Vuottaalla Paavolaisia asui talvisodan alkaessa 11 talossa. Kun suuressa suvussa oli paljon saman etunimen omaavia, piti heidän erottamiseksi toisistaan käyttää lisänimiä. Niilo Matinpajan sukuhaaraa kutsuttiin "nikulaisiksi". Eskel Paavonpojan perikunta oli "eskeliläisiä" ja Heikin suku "heikkiläisiä". Matti Niilonpojan lapsia nimitettiin "tahvolaisiksi" Tahvo Paavilaisen mukaan. Aatami Heikinpojan sukuhaara oli taas "pirtulilaisia", mikä nimitys johtui kai siitä, että talossa oli valmistettu ennen pirttoja. Aatamin Tirttulaan muuttanut veli Johannes asui myös taloa, jota nimitettiin Pirtuliksi. [Tirttulasta oli kirjoitus lehdessä 27/2001].

Isojakokartta Vuottaan kylän keskustasta 1889.

Sukulaisia vanhan kantatilan kohdalla (Rn:o 3:1).

Isojako maanomistuksen selkiyttäjänä

Kun Suomen valtio oli lunastanut lahjoitusmaat venäläisiltä, talonpojat alkoivat odottaa niiden luovuttamista heidän omistukseensa. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista ennen kuin isojako oli suoritettu. Kivennavan lahjoitusmaiden lunastamisen jälkeen suoritettiin vuosina 1875-76 metsämaiden mittausta, jonka toimitti maanmittari K. Löfström. Vuonna 1888 maanmittari A. Grotenfelt suoritti lohkokunnan jaon, jonka kihlakunnanoikeus vahvisti 26.10.1889. Tällöin Vuottaan kylään kuului kuusi perintötaloa:

RN:o 1 Mäkelä; 2 Hiekkämäki; 3 Kylänmäki; 4 Telkkälä; 5 Kultala; 6 Kopranmäki.

Näiden talojen maiden sijoittuminen kylän alueelle ilmenee oheen liitetystä isojakokartasta. - - Vuottaalla Isojaon toimittajaksi oli määrätty komissionäärimaanmittari Oskar Zimmerman. Ensimmäisessä kokouksessa olivat läsnä 10.7.1889 [Paavolaisiin liittyvinä] asianosaisina:

RN:o
Hiekkämäki
2:3 Tahvo Paavilainen (ks.ed.) manttaali 1/12

Kylänmäki
3:1 Matti Paavolaisen perilliset 1/24
3:2 Esko Paavonpoika Paavolainen 1/24
3:3 Heikki Paavonpoika Paavolainen 1/24
3:4 Sakari Niilonpoika Paavolainen 1/24
3:5 Juhana Niilonpoika Paavolainen 1/24

Kultala
5:1 Antti Paavolainen 1/12

toon joutuvien tilojen ja uusien asuinpaikkojen määrittely. Isojako muuttikin kyläkuvaan jossakin määrin näiden talojen siirroista johtuen. Kylänmäelle Tiikkiluosan ympärille oli muodostunut taloryhmä, jonka hajoittamista pidettiin tarpeellisena. Maanmittarin laatiman jakoehdotuksen mukaan talojen ja palstojen uusi sijoitus muodostui seuraavaksi:

- - -

Tila 3:1
Matti Paavolaisen (T17) perilliset. [Isojaon aikaan Matti oli jo 69 - vuotias ja hänen poikansa Johannes kuoli juuri 37-vuotiaana; tyttären Annan mies Tuomas Antinp. Suokas tuli isännäksi.] Tila jäi entiselle paikalleen kylän keskelle siihen, missä Suokkaat myöhemmin asuivat (@ 32). Pellot tulivat talon ympärille, niitty Putsikan niitystä Vuottaanjoen molemmin puolin ja metsäpalsta kirkolle menevän maantien molemmin puolin käsittäen osan lehtisiin suota. [Tästä talosta ja katoksesta kuva sukulehemme logona ja kannessa]

Tila 3:2
Eskeli Paavonp. Paavolainen. Talo jäi entiselle paikalleen Tiikkiluosan rannalle. Pellot tulivat kartanon [=pihapiirin] ympärille, niitty Putsikan mutapalstan pohjoispuolelle ja metsät tilan 3:1 metsän viereen sen pohjoispuolelle maantien kahta puolen.

Tila 3:3
Heikki Paavonp. Paavolainen. Heikki joutui muuttamaan veljelleen Eskelille jääneestä kodistaan paikalle, jossa poikiensa Yrjön ja Matin talo oli maantien vieressä. Kotipalstaan tulivat pellot ja osa metsää. Lisäksi tila sai toisen metsäpalstan, johon kuului myös niittyä. Tämä palsta ulottui Vuottaanjoen molemmille puolille pohjoisesta etelään suuntautuneena.

Tärkein asia toisessa kokouksessa 24.9.1889 oli muut-

jatkuu sivulla 30

Saka Paavolainen (T 630)

“Suurkultalan viimeinen isäntä”

Eino Paavolaisen muistoja Vuottaalta ja matkan varrelta

Ajatus Suurkultalan (kantatila 5:1 Vuottaan kylässä) viimeisestä isännästä nousi esiin toissa kesänä, kun olimme sukkokoukussa Kivennavalla. Isäni (Pekka Paavolainen s. 1946 (T 109)) ja hänen serkkunsa miettivät kuka oli talon viimeinen isäntä ja totesimme, että vaarini Johannes Vilho “Jussi” Paavolaisen 1907-1992 (T 62) serkku Eino Paavolainen on ollut ennen sotaa talon viimeinen isäntä. Kävin isäni kanssa jututtamassa Antin sukuhaaran vanhinta tammikuussa 2002 ja hän kertoi muistojaan Vuottaalta sekä matkastaan Hauhon kautta Pälkäneelle.

Eino Johannes Paavolainen (T 64) (s. 12.9. 1917) syntyi Johannes (T 38) (1879-1935) ja Hanna (1892-1967) Paavolaisen (o.s. Paavilaisen) viisilapsiseen perheeseen keskimmäisenä. Perheen isä kuoli ennen sotaa ja Eino jatkoi talon pitämistä äitinsä Hannan kanssa. Einon isän äiti Pirtulin Mari eli Maria Pyykkö (1848-1932), Antti Antinpojan (T 18) leski, asui omassa mökissään talon pihapiirissä ja lähettyvillä asui myös muita sukulaisia sekä isän että äidin puolelta.

Näytimme Einolle kuvia toissa kesän Vuottaan retkeltä ja talon väri on kuulemma muuttunut. Alkujaan talo on ollut maaliton siis “lankun” värinen ja saanut jossain vaiheessa myös kellertävää väriä pintaansa, nyt talo oli maalattu punaiseksi. Pihapiiristä on palanut rakennuksia: ainakin karjakeittiö ja tupa paloivat vuonna 1943 muisteli Eino. Talon pihassa oleva aitta on siirretty sellaisenaan jostakin muualta eikä siis ole pihan alkuperäisiä rakennuksia. Itse päätalo sen sijaan on sama lautatalo, joka on aikanaan laajennettu vanhasta tuvasta hirsillä lisätilan saamiseksi (kaksi kammaria ja tupa).

Ensimmäiset sukujuhlat 1936

Suurkultala oli ensimmäisten sukujuhlien kokoontumispaikka joiden järjestämiseen myös Eino, joka tuolloin oli 19-vuotias, osallistui.

“Antti setä niitä juhlia järjesteli siinä meidän pihalla... väkeä tuli Viipurista asti... Viipurin väki oli päävieraita... ja tietenkin kaikki Vuottaan Paavolaiset oli paikalla. Antti setä se ne pöydätkin veisteli... au-

toin siinä kyllä.”

Vieraita saapui siis kauempaakin. Tarkkaa osanottajaa määrää ei Eino muistanut, mutta katselimme kuvista, että ainakin päälle 40 Paavolaista oli kokoontunut Suurkultalaan. Kuvista näkyy, että ilma on ollut lämmin ja ulos katetut pöydät ovat iloisia Paavolaisia täynnä. Kuvasta voidaan myös päätellä, että miehet söivät ensin ja naiset paistattelivat päivää ja söivät ilmeisesti “toisessa kattauksessa” (*kirjoittajan huomio*). Syömisestä puheen ollen...mitähän mahtoi ensimmäisessä sukkokoukussa olla tarjolla? Ruokia kuulemma haettiin Viipurista asti. Tarjolla oli ainakin

makkaroita sekä keittoa ja leipää ja tämän lisäksi *kaurakiisseliä*, jota myös Riihipäivän ruuaksi kutsuttiin. Kaurakiisseli oli kuulemma hyvin yleinen ruokalaji johon ei tarvittu kuin vettä ja hiukan kauraa. Valmistaminen tapahtui Einon mukaan jotenkin tähän tapaan: “ensin oli tietenkin kaurat ja ne rouhittiin... sitten hapatettiin ja laitettiin siivilän läpi...tämän jälkeen keitettiin sitten semmosta kiisselin tapasta”. Maku kummastutti niitä, jotka tähän herkkueen eivät olleet tottuneet. Myös tekotapa herätti ihmetystä, “Kuin nyt vedestä huttua tulee” oli kuulemma joku kulkijajätäkkin kerran tokaissut, naureskeli Eino. Auringon paisteesta nautittiin myös kahvit ja taisi pöy-

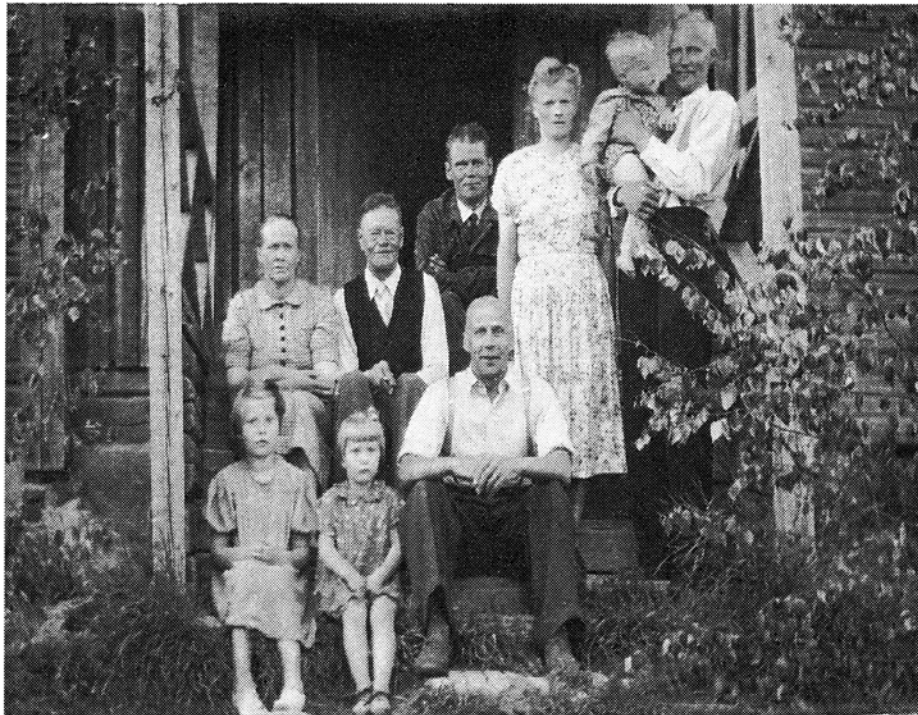

Juho Paavolaisen perhe v. 1930.
Eino, Juho, Helvi, Lahja, Hanna ja Armas

dässä pullapitkojakin olla.

Vuottaan kylä

Eino arveli, että kaiken kaikkiaan Vuottaan kylässä olisi ollut yli 50 taloa, joista viisi tai kuusi sijaitsi maan tien varrella. Kylällä on ollut myös koulu, mylly, kauppa ja jonkinnäköinen palokuntakin. Koulun ja palokunnan tilat sijaitsivat vierekkäin ja lähin naapurikylä Siiranmäki oli kolmen kilometrin päässä. Myllyn pitäjä-

Pälkaneen Arajarvella 1950. Hanna, Antti, Jussi, Liisa, Eino ja Markku. Edessä Seija ja Mirkku Kulmala ja Eino Utriainen.

nä toimivat Olga ja Uno Bister ja kauppoja oli kaksin kappalein: Pekkolan kauppa ja myös Paavilaisen Mikon talossa harjoitettiin kauppatoimintaa. Paavolaisten isännöimiä taloja oli Einon mukaan kolme, joiden isäntinä olivat Antti, Yrjö ja Mikko. Lisäksi kylässä taloja omistivat ainakin sellaiset suvut kuin Paavilainen, Lempinen, Tahvoliina, Nikulainen ja Vänniläinen (Einon äidin puolen sukua eli Paavilaisia). Elämä oli kylässä kaikin puolin normaalia sen aikaista maalaiselämää eikä Eino osannut sen paremmin mitään kummallista kuvailla "kylä kun kylä... semmosta kun se elämä ny silloin oli". Välillä kuulemma Vuottaan pojat kävivät muilla kylillä likastamassa eli kuten nykyään sanottaisiin "tsekkaamassa tarjontaa". Ja kyllähän kylällä omat "Daltonin veljekset" oli. Eräällä perheellä oli kuusi poikaa, jotka taisivat pontikan

keiton taidon. Poikaporukalla meni niin sanotusti lujaa ja pojista ei yksikään Vuottaalta eteenpäin lähtenyt. Kolme pojista kuoli sodassa, kaksi tapettiin tapeluissa ja yksi teki itsemurhan. Mutta varmaa oli, että pojat saivat säpinää aikaan pienessä kylässä.

Ensimmäinen evakkoretki ja Talvisota

Sotaväkeen Eino astui vuonna 1939 ja samana vuonna tuli lähtö Vuottaalta, viikon päivä oli perjantai tai lauantai, kun oli lähdettävä. Itse hän oli jo takaisin

rintamalla ja Suurkultalassa oli paikalla Hanna-äiti, jonka oli lähdettävä matkaan yksin. Hänelle jäi kulkuneuvoksi hevonen ja rattaat ja niillä hän kodistaan lähti kohti turvallisempia alueita. Mukaan ei paljon tavaroita saatu vaan talo oli jätettävä sodan armoille. Eino taisteli talvisodassa ja haavoittui 3.3. 1940 ollessaan Laatokan koillispuolella jossain Nietjärven ja Pitkärannan maila. Talvisotaa kesti tuon jälkeen kymmenen päivää tai kuten Eino asian ilmaisi "sotaa jäi siinä siten kymmenen päivää kesken". Einon haavoituessa käteen ja jalkoihin pakkanen oli pureva

-32 astetta ja liikkeessä oltiin suksilla, joilla olisi apua lähdetty hakemaan mutta "saappaat oli verta täynnä... siinä sitä oltiin keskellä mettää kuin lahdattu sika... ei voinut edes apua huutaa, kun naapurin tiesi olevan 50 metrin päässä... kaveri oli siinä halvaantuneena vieressä... siinä sitä vaan lumipoterossa pötkötettiin ja odoteltiin". Onneksi hevospartio löysi miehet ja reen kyydillä päästiin kenttäsaaraalaan "pääni hakkas reen laitaan niin että meinasin pyörtyä siitä... ja jalkoihinkin otti... no sain siitä onneksi kauran säkin pään alle... ei enää päähän koskenut". Kun kuuntelin näitä tarinoita ajattelin kuinka rankka elämä sodan kokeneilla on takana ja silti Eino jaksoi vitseillä kertoa tapahtumista ihan kuin ne eivät olisi niin kauheita olleetkaan.

Jos vuosi 1940 alkoi ikävissä merkeissä, oli vuoden lopulla ilon ja onnen aikaa. Eino kihlautui Liisan kanssa 20.12. 1940 "puotipuksuna tuo Liisa Hämeen osuuskaupassa oli... sieltä sitten nappasin". Vaikka sota, kotoa lähtö ja haavoittuminen ovat raskaita kokemuksia niin toi sota jotain hyvää tullessaan. Sodan tieltä päädyttiin Hämeeseen ja sieltä löytyi Liisa-vaimo (s.26.2. 1917), jonka kanssa Eino on yhtä pitänyt jo 62 vuotta. Siinä nykynuorille tavoiteltavaa.

Toinen evakkoretki

Jatkosodan jälkeen keväällä 1942 Eino palasi takaisin Vuottaan kylään ja Suurkultalan tilalle. Elämää alettiin rakentaa jälleen siihen malliin mitä se oli ennen lähtöä ollut. Kauan ei Vuottaalla keritty olla, kun taas oli lähdettävä. Lähtö tuli yllättävämminkin kuin ensimmäisellä kerralla. Eino kertoo hävinneensä edellisiltana korttipelissä 2000 markkaa ja seuraavana päivänä oli lainattava Väinö-enolta rahaa, jotta sai vietyä perheen pois vihollisen tieltä. Vuosi oli 1944 ja lähtöpäivänä osui kesäkuun viikonlopulle (lauantai):

"Päätettiin äidin kanssa, että saunassa kyllä käydään ennen kun lähdetään... saunottiin ja lauantai ehtoolla lähdettiin... sunnuntaina raja jo murtui... että alta päästiin pois... pommitukset kyllä kuului matkan varrella".

Tarkoituksena oli mennä hevospelillä Punnuksen asemalle. Mukaan otettiin pienen tavara määrän lisäksi hevonen ja rattaat sekä viisi lehmää. Junaa odotettiin ja odotettiin, mutta junaa ei tullut. Vaihtoehdot olivat vähissä ja niin oli lähdettävä hevosella pitkin Vuoksen rantaa määränpäähän Imatra. Matkan varrella sattui ja tapahtui eikä matkan taittaminen sujunut ongelmitta. Muun muassa poliisipartio pysäytti ja kyseli papereiden perään. Einon oli pakko ottaa rattailta pyörä ja polkea pitkätkö matka kirkolle papereita

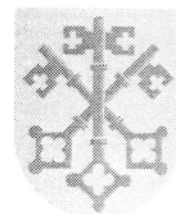
hakemaan. Maisemat olivat ankeat: kaiken vihreän tien varrelta olivat eläimet syöneet ja yön hämärin turvin oli kuulemma pakko varastaa *eläväsille* pihoilta lisää syötävää. Viipurista kantautuivat pommitusten äänet ja matka tuntui äärettömän pitkältä.

Uuden talon rappu silla Arajärvellä.

Einon ja Liisan piti päästä vihille Vuoksenniskalla, mutta naimalupaa ei saatu ja vihkimistä täytyi siirtää. Lopulta päästiin määränpäähän Imatralle, mutta tässä vaiheessa olivat rahat vähissä. Onneksi kotitalalta oli saatu mukaan lehmiä ja yksi niistä myytiin Imatralla 7000 markalla. Matka jatkui Hämeenlinnan kautta Hauholle, jossa asuttiin hetken aikaa omakotitalossa, joka myytiin SPR:lle kun lähdettiin viimein Pälkäneelle viljelemään maata niin kuin oli Kivennavallakin tehty. 30.7.1944 Tampereen Tuomiokirkossa vihittiin, vaikeuksien jälkeen, Eino ja Liisa. Nuori pari asettui Pälkäneelle ja alkoi viljellä maata.

Pihapiirissä asui Einon äiti aivan kuten Einon mummo Pirtulin Mari oli Vuottaalla asunut Suurkultalan pihassa. Eino kertoi, että Pälkäneelle tiensä löysivät Kivennavalta tutuja suku ja kuten Savolaiset, Loipot ja Lempiset. Einolle ja Liisalle syntyi vuonna 1948 poika Markku, joka menehtyi tapaturmaisesti vuonna 1976. Pitkän, arvokkaan ja, ainakin minun silmissäni, rannan elämän elänyt Eino ei valita vaan muistelee menneitä hymyssä suin. Maanviljelijän elämää Eino kuvailee hyväksi elämäksi "maanviljelijän ammatti on hyvä ja vapaa ammatti".

Lauri Paavilainen 22.7.1927 – 25.5.2001

Lauri syntyi kesällä 1927 maanviljelijä Mikko Paavilaisen ja vaimonsa Helenan (os. Paavolainen) esikoisena ja myös ainoaksi jääneenä lapsena Kivennavan Vuottaan kylässä omassa saunassa, joka ainakin vielä muutama vuosi sitten oli pystyssä samoin kuin kotitalokin. Hän oli ainoastaan 8-vuotias äidin menehtyessä tuberkuloosiin. Eihän Lauri silloin ymmärtänyt menetyksensä suuruutta, mutta varmasti se oli osaltaan vaikuttamassa hänen kehittymisensä vakavamieliseksi ja helposti syrjään vetäytyväksi

Evakkomatalla

Samaan suuntaan vaikutti neljä vuotta myöhemmin kodin menettäminen evakkomatkan alkaessa. Varsinkin alku oli yksin jääneelle lapselle pelottava ja kova. Isä oli jo pari kuukautta ennen kutsuttu suojajoukkoihin ja oli sodan syttyessä hevosensa kanssa 5. rajakomppaniassa. Lauri lähti kotoa yksin polkupyörällä koulureppu selässä ja tavaratelineellä eväspussi, jossa oli vajaa ruislimppu, vähän sokeria ja kahvipaketti, taskussa 5 markkaa rahaa. Matka sujui aurattua tietä Ahjärven kylään asti hyvin toisten kyläläisten joukossa, mutta Pihlaisten kylätie oli epätasainen hevosten jäljiltä ja pitkät nousut, joissa piti taluttaa pyörää, veivät pojan voimat. Hän jäi kyläläisistä jälkeen. Pihlaisista ei sitten löytynytäkään sitä Nokkosten taloa, johon Lauri oli sivusta kuullut joidenkin sanoneen pyrkivänsä. Kylän jo loppuessa hän tapasi tiellä Vuottaan miehiä, jotka kertoivat, että vuottaalaiset eivät olleet menneet siitä ohi ja käännyttivät hänet takaisin. Sattumalta hän sitten kohtasi tiellä ennen Nokkosten taloa oman tätinsä Hannan, jonka mukana hän sai kulkea, kunnes isä noin viisi kuukautta myöhemmin löysi poikansa Hauholta, jonne Hanna-täti oli siirretty ensimmäisestä pysähdyspaikastaan Loimaalta. Kirjeyhteys oli toki saatu toimimaan aikaisemmin. Jatkojärjestelyissä tädin perhe ja Paavilaisen miehet sijoitettiin Lammille naapuritaloihin. Sieltä he pääsivät takaisin kotiin Vuottaalle touko

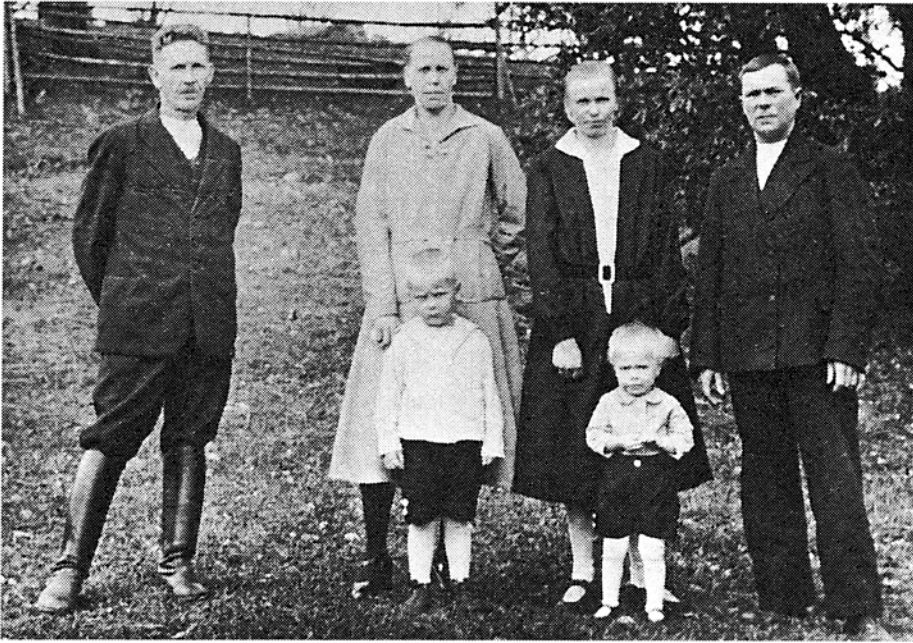
kuussa 1942 mukanaan naapurien antamat siemenperunat ja viljaa kyvettäväksi.

Kotitaloon oli majoitettu sotilaita, mutta omistajat saivat sentään käyttöönsä tuvassaan yhden nurkan, jossa oli pieni pöytä ja laudoista naulatut sängyt samassa rivissä sotilaiden sänkyjen kanssa. Sitten elämä jatkui samoissa epävarmoissa ja niukoissa oloissa kuin muuallakin maassa. Laurille kertyi loputon tarinoiden määrä, kun hän korvat höröllä kuunteli eri puolelta maata tulleiden sotamiesten tarinoita. Erikoisia oma-kohtaisia kokemuksia hänelle olivat tuonempana kuvattu ensimmäinen asevelvollisuusaika ilmasuojelukomppaniassa ja ripille pääsy 16-vuotiaana kevättalvella 1944. Lauri kävi rippikoulun asuen neljä viikkoa Kirsti-tätinsä luona lähellä kirkonkylää. Nuoret konfirmoitiin ns. Pajarin kirkossa. Kivennavan vanha kirkko oli tuhoutunut talvisodassa ja Aaro Pajarin sotilaat rakensivat uuden puukirkon Linnanmäelle. Konfirmaatio oli ensimmäinen ja samalla ainoa tässä kirkossa, joka pari kuukautta myöhemmin paloi venäläisten suurhyökkäyksessä.

Kesäkuun 11. päivänä 1944 Paavilaisen miehet lähtivät toiselle evakko-
taipaleelle. Lauri oli jo melkein 17-vuotias ja isä oli mukana, joten lähtö oli edellistä kertaa helpompi, vaikka kaikki olikin taas jätettävä. Nyt matka kulki Hirvensalmen kautta Pälkäneelle, josta heille tuli kotikunta syyskuun 1951 saakka.

Lauri 60-vuotiaana

Vasemmalta: Mikko Paavilainen, Helena Paavilainen ja Lauri, Aino ja Johannes Alhonen poikineen. Kuva otettu vierailumatkalla Kivennavan Rasalassa 1930-luvun alkupuolella.

Opintiellä

Laurin opintie oli varsin poikkeava. Kotikylässä Vuottaalla oli ns. supistettu kansakoulu, jonka alakoulun ensimmäistä luokkaa Lauri kävi elokuun 1934 ajan ja lisäksi kuukauden keväällä 1935. Saman vuoden syksyllä Kivennavan valtuusto muutti koulupiirijakoa yhdistäen Vuottaan ja Miettälän koulupiirit Kauksamoon vanhempien vastustuksesta huolimatta. Melkein kaikki vuottaalaiset vanhemmat kieltäytyivät lähettämästä lapsiaan pitkän matkan taakse Kauksamolle. Kokonainen kouluvuosi meni hukkaan, ja kuten nykyäänkin, vanhemmat hävisivät ja sakkoja tuli. Laurin ensimmäisen luokan opettaja siirrettiin Kauksamolle ja hän otti Laurin suoraan varsinaisen kansakoulun eli yläkoulun ensimmäiselle luokalle, vaikka alakoulun koko toinen luokka olikin suorittamatta. Syksyllä 1939 alkoi neljäs luokka, joka keskeytyi marraskuussa talvisodan alkamiseen.

Keväällä 1940 Hauholla oli siirtoväen lapsille kuukauden koulujakso. Laurikin sai päästötodistuksen kansakoulusta, jota hän siis varsinaisesti kävi kolme vuotta kuuden sijasta. Lammilla hän sai käydä kaksi vuotta ns. jatkoluokkia parina iltana viikossa. Oppivelvollisuus oli täytetty keväällä 1942. Opettajat olivat mooneen otteeseen kehottaneet Lauria pyrkimään oppikouluun, mutta isän mielestä ainoan pojan paikka oli

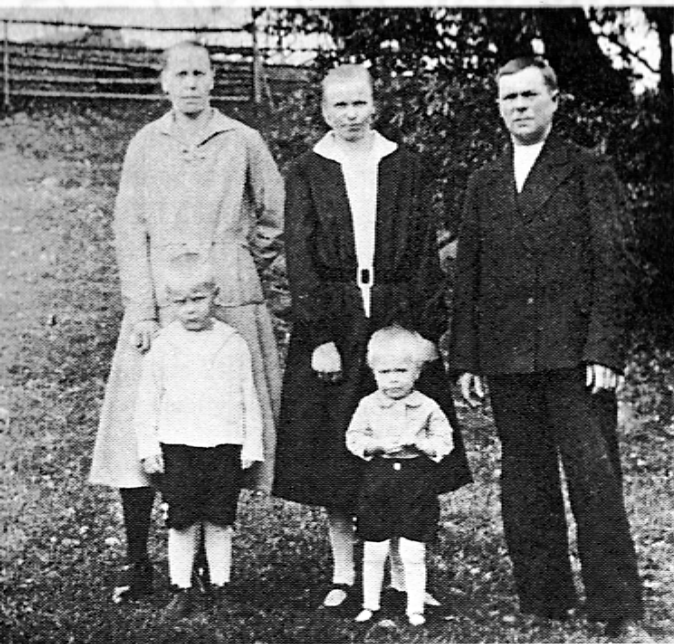
kotitilalla, jonne mieli tietysti halasi sodankin keskellä. Niinpä sitten jatkokoulutus sai jäädä. Kun sitten rauhan lopullisesti tultua kävi selväksi, ettei Karjalaan enää ollut paluuta eikä sopivaa uutta maapaikkaakaan löytynyt uudelta asuinalueelta, isä ja poika jäivät 'tyhjän päälle'. Ehkä isä iäkkäänä ei enää jaksanut aloittaa alusta ja Lauri oli vielä liian nuori. Sotaväen jälkeen hän olkin renkinä, raskaissa metsätöissä, tietyömaalla ja lopulta puuseppänä Pinteleen Puu-nimisellä puusepänteh-

taalla, jonne hän pääsi kirvesvarren tekemisen taidollaan, vaikkei ollut ennen sitä edes nähnyt sellaista tehdasta. Töitä riitti, mutta sattumalta Lauri sai tietää Lahden teknillisen koulun olemassaolosta ja ajatus sinne pyrkimisestä alkoi kyteä hänen mielessään. Syksyllä 1951 Lauri saikin alkaa puuteknikoksi opiskelun Lahden teknillisessä koulussa. Kun valmistuspaperit erittäin hyvine arvosanoineen olivat kädessä kesällä 1954, hän tajusi pystyvänsä oppimaan enemmänkin. Niin alkoi valtava urakka. Lauri pääsi Lahden Lyseon yksityisoppilaaksi ja suoritti ensin silloisen keskikoulun ja heti perään lukion päästen ylioppilaaksi jo keväällä 1957. Hän siis selvitti kolmessa vuodessa oppimäärän, johon me tavalliset oppilaat käytimme kahdeksan vuotta! Tämän ponnistuksen jälkeen alkoi toinen. Lauri muutti isä mukanaan Helsinkiin ja valmistui joulukuussa 1961 diplomi-insinööriksi Teknillisen korkeakoulun eli Polin puun mekaanisen teollisuuden opintosuunnalta.

Koko edellä selostettu opiskelu oli tähännyt opettajan paikan saamiseen entisessä opinahjossa. Mutta

Laurin kotitalo kesällä 1992

Helena
Johannes
Rasalassa

sin poikkeava. Kotikylässä Vuot-
tu kansakoulu, jonka alakoulun
Lauri kävi elokuun 1934 ajan ja
väällä 1935. Saman vuoden syk-
tuusto muutti koulupiirijako yh-
Miettälän koulupiirit Kauksamoon
ksesta huolimatta. Melkein kaik-
emmat kieltäytyivät lähettämäs-
atkan taakse Kauksamolle. Ko-
i meni hukkaan, ja kuten nyky-
hävisivät ja sakkoja tuli. Laurin
opettaja siirrettiin Kauksamolle
noraan varsinaisen kansakoulun
näiselle luokalle, vaikka alakou-
ka olikin suorittamatta. Syksyllä
kka, joka keskeytyi marraskuus-
seen.

taalla, jonne hän pääsi kirves-
varren tekemisen taidollaan,
vaikkei ollut ennen sitä edes
nähty sellaista tehdasta. Töitä riitti, mutta sattumalta
Lauri sai tietää Lahden tek-
nillisen koulun olemassaolosta
ja ajatus sinne pyrkimisestä
alkoi kyteä hänen mieles-
sään. Syksyllä 1951 Lauri
saikin alkaa puuteknikoksi
opiskelun Lahden teknillisessä
koulussa. Kun valmistu-
mispaperit erittäin hyvine ar-
vosanoineen olivat kädessä
kesällä 1954, hän tajusi pys-
tyvänsä oppimaan enemmänkin. Niin alkoi valtava
urakka. Lauri pääsi Lahden Lyseon yksityisoppilaaksi
ja suoritti ensin silloisen keskikoulun ja heti perään
lukion päästen ylioppilaaksi jo keväällä 1957. Hän siis
selvitti kolmessa vuodessa oppimäärän, johon me ta-

kotitalia, jonne miehen tiety-
ti halasi sodankin keskellä.
Niinpä sitten jatkokoulutus
sai jäädä. Kun sitten rau-
han lopullisesti tultua kävi
selväksi, ettei Karjalaan
enää ollut paluuta eikä so-
pivaa uutta maapaikkaa-
kaan löytynyt uudelta
asuinalueelta, isä ja poika
jäivät 'tyhjän päälle'. Ehkä
isä iäkkäänä ei enää jak-
sanut aloittaa alusta ja Lau-
ri oli vielä liian nuori. Sota-
väen jälkeen hän olkin ren-
kinä, raskaissa metsätöis-
sä, tietyömaalla ja lopulta
puuseppänä Pinteleen Puu-
nimisellä puusepänteh-

Laurin kotitalo kesällä 1992. Toinen kuusi vasemmalta oli hävinnyt. Asukas keuhui ylpeänä
korjanneen katon peltikatoksi.

vuosien aikana vaatimukset Lahden teknillisen oppi-
laitoksen lehtoriksi olivat muuttuneet. Nyt vaadittiin
kolmen vuoden tehdaskokemus opiskelun jälkeen, ja
niinpä Lauri päätyi Enso Gutzeitin tehtaalle Lahteen
käyttöinsinööriksi (1961-63) ja osastoinsinööriksi
(1963-1964) ollen samanaikaisesti iltaisin tuntiopet-
tajana teknillisessä oppilaitoksessa. Vuonna 1964 hän
sai teknillisen koulun puuteknologian lehtorin viran ja
viisi vuotta myöhemmin teknillisen opiston yliopetta-
jan viran, josta hän pääsi eläkkeelle vuonna 1987.

Kun opiskelut olivat ohi, tuli perheen perustamisen
vuoro. Entisestä evakkokunnasta Lammilta löytyi vai-
mo Maija (os. Lempinen). Suurimmillaan perhe oli
kuusihenkinen, koska tyttärien Helenan (s. 1964) ja
Kaarinan (s. 1965) lisäksi siihen kuului Laurin isä kuo-
lemaansa asti (v.1968) ja Maijan äiti samoin kuole-
maansa saakka (v.1997). Perhe kotiutui hyvin Lah-

teen ja kesämökille Nas-
tolaan eikä Lauri suostu-
nut hevillä matkustele-
maankaan, perustelun-
aan 'miksi lähteä jonne-
kin, kun kotona on niin
hyvä'. Puolisona ja isä-
nä hän oli uskollinen ja
luotettava kaikessa. Iso
positiivinen ominaisuus
oli myös hänen ehdoton
raittiuutensa.

Armeija-aika

Poikkeukselliseksi muo-
dostui monelle sotilaskou-
lutuskin silloisina aikoina.
Laurille tuli la... 1942

vasta 15-vuotias, ei
ensin noin kuukaude-
lutuksen ja sen jälke-
piikkilankaesteiden
ta. He huolehtivat
nista, samoin palo-
torneissa. Palvelusa-
Heinjoella. Sitten
he toimivat edelle-
känä. Sitä varten ko-
na sotilaskivääri, ja
tyissä tehtävissä
sodan päättyessä
jelukunnan varain-
Lauri sai aikanaan
lehvän ja myös viime-
tausmaalla rintama-

Varsinaisen sotavie-
tapaan. Kesällä 194
4 Hämeenlinnassa
aliupseerikoulu Lap-
kaan komppanian
lutettavaksi heittime-
sotaväkiäikaa lyhen-
mautettiin keväällä
korkein varusmiehe-
vo. Asevelvollisuus-
luisia muistoja maan-
le. Koko elämänsä a-

vuosien aikana vaatimukset Lahden teknillisen oppilaitoksen lehtoriksi olivat muuttuneet. Nyt vaadittiin kolmen vuoden tehdaskokemus opiskelun jälkeen, ja niinpä Lauri päätyi Enso Gutzeitin tehtaalle Lahteen käyttöinsinööriksi (1961-63) ja osastoinsinööriksi (1963-1964) ollen samanaikaisesti iltaisin tuntiopettajana teknillisessä oppilaitoksessa. Vuonna 1964 hän sai teknillisen koulun puuteknologian lehtorin viran ja viisi vuotta myöhemmin teknillisen opiston yliopettajan viran, josta hän pääsi eläkkeelle vuonna 1987.

Kun opiskelut olivat ohi, tuli perheen perustamisen vuoro. Entisestä evakkokunnasta Lammilta löytyi vaimo Maija (os. Lempinen). Suurimmillaan perhe oli kuusihenkinen, koska tyttärien Helenan (s. 1964) ja Kaarinan (s. 1965) lisäksi siihen kuului Laurin isä kuolemaansa asti (v.1968) ja Maijan äiti samoin kuolemaansa saakka (v.1997). Perhe kotiutui hyvin Lah-

teen ja kesämökille Nastolaan eikä Lauri suostunut hevillä matkustelemaan, perustelunaan 'miksi lähteä jonnekin, kun kotona on niin hyvä'. Puolisona ja isänä hän oli uskollinen ja luotettava kaikessa. Iso positiivinen ominaisuus oli myös hänen ehdoton raittiutensa.

Armeija-aika

vasta 15-vuotias, ei reagoitu mitenkään. Pojat saivat ensin noin kuukauden kestäneen jalkaväen alokaskoulutuksen ja sen jälkeen erilaisia palvelutehtäviä, kuten piikkilankaesteiden purkua ja polttopropsien kuljetusta. He huolehtivat myös majoituspaikan yövartioinnista, samoin palo- ja desanttivartioinnista tähyystorneissa. Palvelusajan lopulla oli kertauskoulutusta Heinjoella. Sitten pojat vapautettiin palvelusta, mutta he toimivat edelleen hälytyksellä koottavana yksikönä. Sitä varten kotona oli henkilökohtaisena aseena sotilaskivääri, joka oli pidettävä mukana määrättyissä tehtävissä liikuttaessa. Aseensa Lauri luovutti sodan päättyessä evakkopitäjensä Hirvensalmen suojeluskunnan varastoon. Tuon sotilaana olojan vuoksi Lauri sai aikanaan rintamamiestunnuksen, tammenlehvän ja myös viimeisen sijansa Lahdessa Levon hautausmaalla rintamamiesten rivissä.

Varsinaisen sotaväen Lauri aloitti tietysti normaaliin tapaan. Kesällä 1947 paikaksi tuli jääkäripataljoona 4 Hämeenlinnassa Linnan kasarmilla. Sitten seurasi aliupseerikoulu Lappeenrannassa ja sieltä siirto raskaan komppanian kranaatinheitinjoukkueeseen koulutettavaksi heittimen johtajaksi. Poikkeuslain nojalla sotaväkeä lyhennettiin 120 päivää ja Laurikin lomautettiin keväällä 1948 alikersanttina, joka silloin oli korkein varusmiehen saavutettavissa ollut sotilasarvo. Asevelvollisuusaika kokonaisuudessaan jätti mieluisia muistoja maanpuolustushenkiselle nuorukaiselle. Koko elämänsä ajan hän oli omien sanojensa mu-

Asuinvasemmalta oli hävinnyt. Asukas kehui ylpeänä pensäkaton peltikatoksi.

Poikkeukselliseksi muodostui monelle sotilaskoulutuskin silloisina aikoina. Laurille tuli keväällä 1943 kutsu astua sotilaspalvelukseen Kivennavan ilmasuojelukomppaniaan. Samanlainen kutsu tuli kaikille sotatoimialueella olleille 16-vuotiaille pojille. Laurin ilmoitukseen, että hän oli

Laurin syntymäsauna kesällä 1992 Vuottaalla. Kotikuuset talon takana maantien laidassa olivat edelleen pystyssä, mutta monihaarainen pihapihlaja oli välirauhan jälkeen hävinnyt, samoin navettarakennus.

kaan 'patriootti ja myös nationalisti: maani kuuluu suomalaisille'.

Harrastukset

Laurin harrastuksiin voi ehdottomasti lukea intohimoisena opiskelun, kuten edellä olevastakin voi päätellä. Varsinaisen ammattiin valmistumisen jälkeen se näkyi jatkuvana oman alan seuraamisena ja luentojen uusimisena työuran loppuun saakka.

Jo pikkupoikana kaikki historiaa sivuava oli kiinnostanut Lauria ja iän mukana kiinnostus painottui erityisesti oman maamme lähihistoriaan, varsinkin sotiemme tapahtumiin niiden pienimpiä yksityiskohtia myöten ja myös poliittiseen historiaan. Tämä näkyi kodissamme korkeina lainakirjaston teospinoina ja pitkänä elämäkertariveinä kirjahyllyssämme. Olihan kaikki se jo Laurin aikaista dokumenttia Suomesta. Myös Israelin valtion historia ja yleensä kaikki Israelia ja juutalaisuutta koskeva oli jatkuvassa tarkkailussa. Tähän harrastukseen liittyi myös noin kymmenen miehen raamattupiiri, joka kokoontui joka toinen viikko vuorotellen kunkin kotona. Vasta pari kuukautta ennen Laurin menehtymistä yli 30 vuotta toiminut piiri lopetettiin osallistujien sairauksien ja korkean iän vuoksi.

Sukututkimuksen Lauri aloitti jo 1960-luvun loppupuolella. Perhe vietti kesäpäiviä Mikkelin uimarannalla sillä aikaa, kun Lauri penkoi arkistossa siirto-seurakuntien kirkonkirjoja röykkiöittäin. Siihen aikaan tiedot piti etsiä lehti lehdeltä etukäteen varastosta tilatuista painavista kirjoista. Paavilaisten, Paavolaisten ja siinä sivussa monien muiden sukujen tutkimiset jatkuivat hänen elämänsä loppuun saakka, koska aina jäi kysymyksiä ratkottavaksi ja eteenpäin pääsy hidastui kohteiden etääntyessä menneisyyteen.

Kesämökki tietysti kuului olennaisena osana lomaaikoihin. Näin jälkeinpäin tuntuu, kuin pieni, vanha mökki männikköineen ja puutarhatilkkuineen olisi ollut Vuottaan menetetyn kodin korvike. Siellä sai kääntää maata, istuttaa, kylvää ja korjata satoa, touhuta verstaassa höyläpenkin äärellä sai, hajottaa vanhan

saunan ja rakentaa omin käsin tilalle uuden, uusia katon ja lattiat, maalata punamultatalon, sai käydä naapuritalossa talkooapuna heinänteossa. Tuntui aina siltä, että Lauri osasi tehdä mitä tahansa tärkeäksi katsomaansa ottamalla vain ensin selvää, miten asia tehdään.

Seitsemän viimeistä vuottaan Lauri taisteli imusolmukesyöpää vastaan voittaen sen viideksi vuodeksi, mutta loppujen lopuksi häviten taiston. Vielä viimeisinä viikkoinaankin hän uskoi paranevansa siihen kuntoon, että pääsisi syksymmällä näyttämään Vuottaan kotiaan tyttärilleen. Oli siinä suunniteltujen töitten listalla toki monta muutakin asiaa, jotka jäivät tekemättä.

Lauri kirjoitti aikoinaan tyttäriään varten oman elämäkertansa, joka päättyi arkkipiispa Ilmari Salomiehen sanoihin: 'Kuiva maa ei kasva mitään. Ei pilvissä oleva vesikään ole itsessään minkään arvoinen. Mutta kun sade lankeaa kuivaan maahan, siinä voi kasvaa jotakin.' Tähän Lauri oli lisännyt: 'Minä olen sitä kuivaa multaa. Jos Jumalan sade on saanut siinä jotain kasvamaan, ei se ole minun ansiotani. Ja siemenethän ovat Häneltä.'

Kaivaten muistelleet

Maija, Helena ja Kaarina

Tunnelmalliset kultahäät

23.2.2002 viettivät kultahäitään suvun kunniajäsenet Ritva (os. Peltonen) ja Jaakko Paavolainen perhepiirissä. Päivän päälle osunut tilaisuus sisälsi hienon illallisen Hotelli Tornin näköalakabinetissa ja kahvitilaisuuden heidän kotonaan Bulevardilla.

Paikalla olivat pariskunnan lapset Pentti Jalmari, Paula Irene ja Pirjo Elina puolisoineen ja lapsineen sekä kultahääparin elossa olevat sisarukset Katri Veltheim ja Raimo Peltonen puolisoineen. Lisäksi iloon oli kutsuttu lasten puolisoitten vanhemmat Sirkka ja Tauno Koskimäki ja Pirkko Kajanto.

Kahvitilaisuudessa kuultiin Raimo Peltosen mainio puhe hääparille, musisointia ja Hilda Koskimäen kirjoittama juhlaruno. Pentti luki Erkki Paavolaisen kirjoittaman kirjeen, jossa hän kuvailee häiden valmistelua ja kulkua ulkomailla olleille tyttäriilleen Katrille ja Helenalle. Viimeinen ohjelmanumero hääparin tanssi häävalssinsa tahdissa toi monelle kyynelien silmänurkkaan, Hildan sanoin: kylläpä aika lentää... Onnea vielä kerran sukuseurankin puolesta!

RITVALLE JA JAAKOLLE

Hääpäivä jo viideskymmenes, kylläpä aika lentää.
Kaippa siinä ajassa oppia vois paljon,
istua isossa omenapuussa yksi maukas omena suussa,
ja kuulla linnun visertävän sen kauniin valkoisen,
joka aina seurana on hyvän ihmisen,
ja jos nuo linnut kiinni saada vois, teillä niitä kaksi jo ois.

Ja kun kaksi hyvää ihmistä yhteen liittoutuu
niin jossakin lintua kaksi valkoista myös toisiinsa painautuu.
Ja kun kaksi hyvää on yhdessä, ja kynttilän valo loistaa,
niin nämä linnut valkoiset sen aina joissain toistaa.

Hilda Koskimäki 10 v.

Pirkko Paavolainen

RUNOT (1992)**MIKSI SUNNUNTAINA**

On onneni outo
ja arvaamaton.
On osani odottaa aina.

Vaan joskus on
esille tultava sen,
miksi synnyin mä sunnuntaina.

TAUSTAÄNIRAKKAUDELLE

Aino oikea taustaääni
suurelle rakkaudelle
on sodan jylinä
– inhimillisen ihmisen
ilotulitus

KALPEA ILMAN KÄRSIMYSTÄ

Kuka ei ole kulkenut sydämen sydänyössä
eikä tuntenut itsessään itkevää lasta
eikä armottoman raivon raipaniskuja,
niin mitä hän käsittää elämästä,
jonka kuva on aina kalpea
ilman kärsimystä.

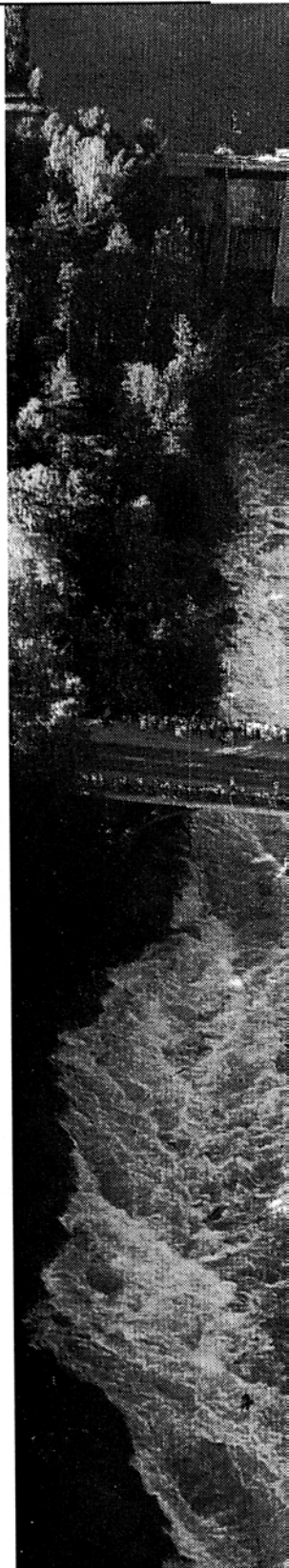
RAKKAUSHUMALA

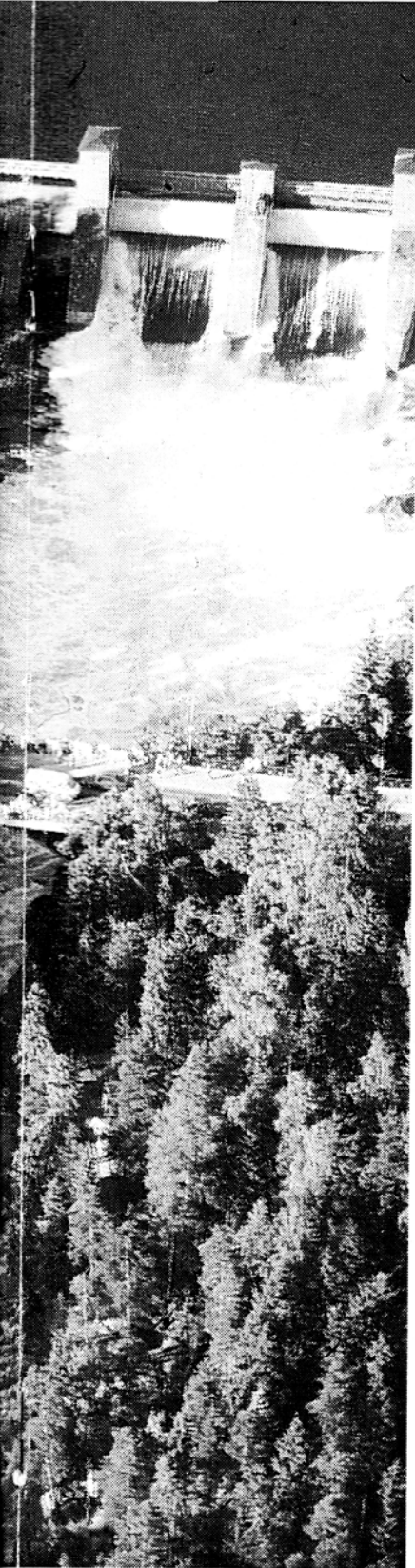
Humalassa on helppo rakastaa
lemmen sumussa sitäkin helpompaa.

Eikä sen halvempaa rakkautta
ole tarjolla missään.

ELÄMÄ NIIN KUIN P

Kuohu, kuohu elämäni,
kuohu kosken lailla,
mitä saisin elämältä
kärsimystä vailla?

KUUTAMOILTA KUIN TAULU

Katso kauneutta maan,
katso kalvakasta kuuta.
Mitä muuta, mitä muuta
kesäyö voi antaa?

Katso heinän heleyttä,
kuule sirkkain laulu.
Kulje pellon pientareta
se on kuin kaunis taulu.

Sulje suusi, ole hiljaa,
katso kypsyyttä viljaa.
Aivan pian koittaa aamu
poissa joka ainoa on haamu.

MIKÄLI ELÄMÄ JATKUU

Minun mielessäni kypsyvät aatokset
ja unelmani uppoavat salattuun maahan.

Kävi niin tai näin,
mikäli vain elämä jatkuu,
vankilan sellikin tuntuu
tällä hetkellä aivan kuin
kiinnostavalta matkailukohteelta.

MAAN MULTA HEDELMIKSI

On autuasta olla ihminen,
maan multa murtaa
hengen hedelmiksi
ja elää niin,
että aikanaan
päätyy kysymykset:
Miksi, miksi?

KARJALAINEN

Mie oon karjalainen.
Eikä sekkää miul viel piisaa.

Mie oon enemmänä
ko karjalainen:
Mie oon mustalainen.

Mustalaiseks mie oon syntynyt
ja vaik mie mite hienos
sängys oisin, ko noutaja tulloo,
nii mustalaisen
se siitä sängyst ottais.